

Pro Západ jsme rohožkou k čištění bot. Merkelová z nás může udělat ubytovnu pro uprchlíky. Jde do tuhého a musíme v národě najít společnou řeč. Historik varuje

27. 10. 2018

STO LET REPUBLIKY „Vytrváme-li ve své existenci a neztratíme-li přitom svá srdce, nic není ztraceno. Všechno je možné změnit. Svět čeká v tomto století osudové přeskupení sil. Musíme si být vědomi rizik, která to s sebou ponese, ale musíme je vnímat také jako otevření nových možností. A dopadne to dobře. Protože my sami jsme v mnoha ohledech dobří. Opravdu dobří,“ říká historik Petr Bahník.

Slavíme sto let republiky. Starší lidé někdy říkají, že není co slavit, protože ta republika už neexistuje a, citujeme hlas lidu, je rozkradená a rozprodaná. Je co slavit?

Samozřejmě, že ano. Jde ale o to, co.

Co tedy slavit?

Jsou lidé, kteří zpochybňují samotný smysl existence Československa a přitom velebí masarykovský humanismus a fňukají sotva se ozve nářek Ach synku, synku. Jejich přístup lze vyjádřit zkratkou: Československo ne, protože bylo moc národní, ale TGM ano, protože byl nadnárodní, nadkonfesijní, nadčlověk. Já to cítím, přiznám se, právě opačně.

Československo bylo obnovením tisícileté české státnosti v moderní státní formě. Jeho vznik byl výsledkem úsilí mnoha generací vlastenců i praktické práce řady českých politiků před první světovou válkou a během ní (připomenu jen jména Karla Kramáře či Aloise Rašína). Nebyl tedy jen dílem Masarykova zahraničního odboje.

Nechci tím nijak snižovat význam, který na diplomatické a mezinárodní úrovni sehrála skupina soustředěná kolem TGM (tedy zejména Edvard Beneš a M. R. Štefánik), jen připomínám, že pro Masaryka samotného se české národní hnutí stalo zajímavým až v době, kdy už disponovalo značnou ekonomickou silou a kdy se, v souvislosti s probíhajícím světovým konfliktem, mohlo dočkat úspěchu. Až do války byl vůči němu Masaryk celkem chladný. Smysl našich dějin ostatně neviděl v národní emancipaci, ale v konfesijním sporu protestantismu s katolictvím, což právem odmítl historik Josef Pekař. Teoretické dílo TGM je charakterizováno myšlenkami evolučního socialismu (dnes bychom řekli neomarxismu), absolutizovaného humanismu (humanrightismu) a moralizujícího mesiášství, které nemohly být ideovým programem pro budování státu, naopak.

V letech první republiky se tato masarykovská ideologie stala zdrojem zcela zbytečných konfliktů a především trvalou zátěží ve vztahu mezi Čechy a Slováky. Vlastně byla hlavní Achillovou patou meziválečné československé státnosti. V jistém smyslu připomíná současné „pravdoláškařství“, i když TGM jeho protagonisty formátem své osobnosti, zejména svým průkopnickým étosem, mnohonásobně přesahoval. Jeho teoretické ideje, které jsem zmínil, byly ovšem zřetelně mělké už v době jejich vzniku. Jeho praktický přínos ke vzniku ČSR pak spočíval ve využití četných kontaktů a rodinných vazeb, které navázal, i skrze svou manželku Charlotte, Garrigue, vůči významným rodinám v USA i kruhům světové elity vůbec. Z vůle této elity se pak stal světově respektovaným vůdcem českého odboje a predestinovaným presidentem. Jako takový si, už kvůli svému úřadu, zaslouhuje úctu, nikoli však nekritické zbožštění.

Tak co tedy máme 28. října slavit?

Především to, že tu stále jsme. To vůbec není samozřejmé a stálo to příliš mnoho životů a utrpení. Nemáme právo nad tím mávnout rukou. Ty nářky o rozprodanosti a rozkradenosti, které jste zmínil v úvodní otázce, jsou z velké části oprávněné, ale to nás nemůže vést k nihilismu a rezignaci. Ani to, že se cesty Česka a Slovenska rozešly. My opravdu máme co slavit, protože přes všechny omyly, chyby a dějinné peripetie, které se za těch posledních sto let odehrály, včetně našeho vstupu do EU, český stát nepřestal existovat a Bůh dá, že nepřestane. Ale nesmíme přestat existovat my sami. A to jednak mentálně: musíme chtít být sami sebou, a ne světoobčany (tedy nikým), a jednak hmotně: musíme zakládat rodiny, znovu se naučit spolu v životě vycházet a přivádět na svět potomstvo.

Pokud na to navážeme, prezident Miloš Zeman říká, že „naše země je naše“. Je opravdu naše země naše? Není toto jen postulát, že naše země by měla být opět naše, ale ve skutečnosti není?

Jak jsem řekl, my tu jsme. Národ není umělý konstrukt ani abstraktní hodnota, je to existující realita. Stále tu jsme. V tomto smyslu také Česká republika je stále ještě česká. Je ale pravda, že v mnoha ohledech není „vláda našich věcí“ v našich rukou. A není to tak náhodou. Je to výsledek určitého úmyslného kormidlování. Příznaky toho bylo možno vyčíst například už z toho, že se do preambule Ústavy ČR nedostalo ani slovo o českém národě, či z toho, že Česká republika, jako jediný ze středoevropských států, nemá zákon, který by jasně definoval češtinu jako státní jazyk!

Je také fakt, že cizí firmy využily po pádu komunismu naivity a korumpovatelnosti mnohých politiků k uchvácení velké části našeho

„rodinného stříbra“. Ale to všechno je třeba chápat jako výzvu. Vytrváme-li ve své existenci a neztratíme-li přitom svá srdce, nic není ztraceno. Všechno je možné změnit. Svět čeká v tomto století osudové přeskupení sil. Musíme si být vědomi rizik, která to s sebou ponese, ale musíme je vnímat také jako otevření nových možností. A dopadne to dobře. Protože my sami jsme v mnoha ohledech dobří. Opravdu dobří.

Co názory, že nezávislý stát vůbec neměl vzniknout, že si neumíme vládnout a tak dále...

To jsou dvě otázky v jednom. Odpovím na ně odzadu. Tedy nejprve k té frázi, že si „neumíme vládnout“. Naposled ji použil Jiří Pehe v článku z 22. října tohoto roku. Je to větička hloupá a zákeřná. Zejména ve světle dějin dvacátého století. Československá politika byla plna vážných chyb, ale celkem vzato, nevládli jsme si o nic hůře, než kdokoli z našich sousedů.

Nebo chce pan Pehe říci, že lépe si vládli Němci, když si svobodně zvolili Hitlera? Nebo si lépe vládli Poláci, když s Hitlerem naivně uzavřeli pakt o neútočení, aby jím byli následně málem zničeni? Nebo si lépe vládli Maďaři, kteří si ve dvacátých letech zřídili bolševickou republiku, a ve třicátých se stali Hitlerovými spojenci? Zdá se, že nejsme sami, kdo si neumí vládnout. A po válce? Lze nám vyčítat naivní přitakání „československé cestě k socialismu“ v době, kdy krajní levice vyhrála volby i v Británii? Lze nám vyčítat, že jsme přijali taktiku gulášové „normalizace“, když nám „socialismus s lidskou tvář“ rozmluvila intervence armád pěti (!) sousedních států? Možná lze, ale v tom případě se stejně kriticky dívejme i na politiku ostatních evropských zemí, včetně politiky současné. Nebo se snad někomu zdá, že si dejme tomu Francouzi dnes „umějí vládnout“ a zakládají si na šťastnou budoucnost? A krom toho je otázkou, do jaké míry si vůbec národy vládnou samy. Což je u státu střední velikosti na zcela samostatnou kapitolu. Nejen Mnichovská dohoda se totiž odehrála bez nás a proti nám.

A teď k druhé části vašeho dotazu, totiž, zda měl nezávislý stát roku 1918 vůbec vzniknout. To je otázka celkem častá, ale zcela absurdní. Nebylo totiž možno jinak. Jeho vznik nebyl jen výsledkem válečné porážky podunajské monarchie, ale především výrazem politické a ekonomické činnosti českého národa a vyvrcholením jeho přirozených snah. Vnitřní uspořádání habsburské říše na konci 19. století, po jejím dualistickém rozdělení na Rakousko-Uhersko, bylo více než problematické a volalo po nezbytné přestavbě. Umělé potlačování české vitality bylo neudržitelné, a vlastně ani pro říši samotnou nijak žádoucí. Bylo by tedy jistě došlo k nějaké podobě obnovy naší státnosti i v rámci monarchie, a to

tím spíše, že po formální stránce český stát vlastně nikdy nezanikl. Rakousko-Uhersko však bylo, bohužel, německou politikou vtaženo do zničující světové války, která zamíchala kartami zcela jinak.

Šovinistická německá propaganda válečných let, hovořící o válce proti Slovanstvu, nemohla být Čechy ani přeslechnuta, ani přijata. Očekávat od nich v takové atmosféře nezlomnou loajalitu by bylo projevem choré mysli. Mezi monarchií a národem se otevřela propast a nebylo cesty zpět. Dovolím si příměr z antiky: Na počátku mocenského vzestupu starého Říma muselo dojít k rozchodu patricijů s římskými králi, kteří se dostali do vleku sousedních Etrusků a sloužili víc jim než Římu. Proto musela být vyhlášena římská republika.

Podobně asi muselo na prahu moderních časů dojít k rozchodu Čechů s habsburskou monarchií, která se ocitla ve vleku Německa, a ke vzniku republiky. Na jiná řešení bylo pozdě. Cena za to byla poměrně vysoká. Byla jí destrukce středoevropského kulturního a ekonomického prostoru. Obojí by snad bylo možné časem rekonstruovat, kdyby nevzešla z Německa druhá válka a vše co přinesla. Šanci obnovit vazby středoevropských národů, tentokrát na principu rovného s rovným, bych viděl v současnosti, i v reakci na společná ohrožení. Ale to už je jiná kapitola...

Co pro vás znamenají pojmy národ, vlast, národovectví a vlastenectví?

Ty pojmy a termíny mají v různých jazycích poněkud odlišný význam a tudíž i konotace. V českém prostředí je ale pojem národ veskrze pozitivní. Není definován ani biologicky, ani ryze liberálně – tedy občansky, ale jazykově. Je to pojem politický, protože jazyk je jedním ze základních prvků každé lidské pospolitosti, a politika je zájmem o věci pospolitě. Osobně vnímám na pojmu národ nejpozitivněji dva jeho rysy: Za prvé to, že nás spojuje s těmi, kteří již zemřeli, i s těmi, kteří se teprve narodí. Je to podivuhodné společenství kontinuity věků. A za druhé to, že zahrnuje do jednoho společenství lidi z různých sociálních vrstev a různého postavení či majetku a může napomoci tyto rozdíly překlenout a spojovat nás všechny na pozitivním díle.

Vztah k národu a k vlasti, to je vztah k rodině, k přátelům, k domovu. Kdo tyhle věci nemá v pořádku, nemůže být úplně šťastný. Je třeba si být vědom jejich hodnoty a budovat je. Někdy se ale stává, že někdo právě proto, že má osobní vztahy rozbité, neumí žádné budovat a dokáže jen agresivně útočit a bořit. Nesnese třeba pohled na něčí fungující rodinu, nevěří lidem jejich lásku, má potřebu je podezírat z pokrytectví a podobně.

Mnohým se tohle stalo s národní identitou. Něco je zranilo, v dětství je třeba spolužáci šikanovali, a oni s nimi nechtějí už nikdy mít nic společného, necítí se tedy Čechy jako oni, chtějí být něčím jiným. Třeba harrypotterovskými čaroději, kteří, chudáci, musí žít mezi hloupými mudly. Je to opravdu věc psychologická.

Psychologická?

Před několika lety udělaly ve Spojených státech některé obchodní domy zajímavou zkušenost. Měly problém s tím, že si před jejich vstupními dveřmi navykli postávat všelijací pobudové a opilci, kteří otravovali přicházející zákazníci. Nějaký psycholog poradil vedení těch obchodů, ať z reproduktorů u vstupních dveří pouštějí uklidňující klasickou hudbu. Pro ty agresivní pobudy byla dlouhodobá konfrontace s ušlechtilým zvukem, ze kterého plynul řád a pokoj, nesnesitelná a přestali se před těmi vstupy shlukovat. Je to opravdu tak, že pro lidi zmítané vnitřním chaosem je setkání s něčím uspořádaným a krásným nepřijemné. To je myslím i důvodem, proč někteří zoufalci musí posprejovat každou novou fasádu, restaurované dveře, či okna. Nemám teď na mysli graffiti s uměleckou ambicí, ani značky z hecu umístované na těžko přístupných místech. Myslím zcela bezdůvodné začmárání čisté plochy. Ti lidé prostě tu čistotu nesou. Podobně mnozí nesou pojmy domov, rodina, národ, protože je neumějí spoluvytvářet. K vlastní škodě.

Někteří takoví lidé se pak hrnou do sluníčkového aktivismu a každý trochu vlastenecky cítící člověk je pro ně „nácek“. Tohle označení je tedy skutečně hodně mimo, protože nacismus rozhodně byl poražen právě zmobilizovaným vlastenectvím evropských národů. Uvědomovali si to dobře Churchill i Stalin (proto také Stalin oficiálně prohlásil boj s Německem za Velkou vlasteneckou válku a zničehonic, v zájmu povzbuzení vlastenectví, povolil návrat tradičních „carských“ symbolů do výstroje armády i pravoslavné bohoslužby za vítězství). Podle myšlení těch popletených aktivistů by ale i Kubiš s Gabčíkem, kteří provedli atentát na Heydricha, byli nejspíš typickými „nácky“.

Máme se prý nejlépe v historii, ale nevážíme si toho. A dle kosmopolitně uvažujících občanů jsme zalezlí čecháčci a xenofobové a jen žijeme z toho, že se daří Německu a Západu. Je to tak?

Co se na to dá říci? Jak se máme? No, jak kdo. Jde také o to, co se myslí slovem „mít se“. Jde o míru hmotného zabezpečení, míru svobody nebo míru osobního štěstí? To není vždy totéž. Jsou u nás lidé, kteří, nikoli vinou své lenosti či neschopnosti, zažívají téměř nouzi, například někteří starodůchodci, a přece jsou díky hlubokému vnitřnímu životu a

skromnému srdci šťastní. A naopak, znám spoustu bohatých zoufalců přežívajících díky antidepresivům. Takže, co to znamená „mít se nejlépe v historii“?

Pokud jde o tu závislost na ekonomické prosperitě Západu, tak to jistě, bohužel, platí. Uvázali si nás k sobě za nohu, tak tedy letíme s nimi a snažíme se z toho vytěžit maximum, což je v pořádku. Naštěstí ta provázanost ještě není absolutní. Důležitou roli má například uchování naší měny. (Tento nástroj by se tuze hodil Řecku k řešení jeho problémů.) Nicméně myslím, že je povinností českých firem a politiků rozhlížet se do všech světa stran. Ne abychom fungující vztahy rušili, ale abychom navazovali nové a rozšiřovali naše možnosti. Je to nezbytné. Pokud nás má Západ příliš jisté, jsme pro něj logicky rohožkou k čištění bot. Musíme zlobit a hledat alternativy, v politice i ekonomice. O svůj osud se musíme v dobrém slova smyslu prát. A pokud jde o to tak oblíbené nadávání rozumným lidem do „čecháčků“ a „xenofobů“, nejde je přece brát od těch kavárenských „světáčků“ a „oikofóbů“ vážně.

Pokud jde o Babiše jako ústřední postavu našeho dneška, tak volby ukazují, že přesně ta část společnosti, která si přeje sociální jistoty, vysokou účast státu při řízení ekonomiky a která deleguje svá přání na své politiky, volí Andreje Babiše. Obstojí u ní Babiš? Co je pro národ schopný „zařídit“, vyjednat, „opravit“ a vybudovat? Nebo jen své voliče podvádí? A hlavně, jak moc Češi rádi věří, že „to někdo zařídí“? Komunisté po válce, Havel po revoluci, Klaus v 90. letech, Babiš teď?

Neznám osobnost pana Babiše natolik, abych mohl vynášet nějaké hodnotící soudy nebo jakékoli prognózy. Jen s ohledem na známá fakta z premiérova životopisu a na příběh jeho podnikatelského růstu, mohu předpokládat, že nereprezentuje jenom sám sebe, ale patrně celou zájmovou skupinu a že ve svých rozhodnutích bude hájit její zájmy. Je proto možné, dočkat se od něho i dosti překvapivých postojů. Alespoň však nepatří k aktivistům z přesvědčení, není fanatik. Už to u mnoha voličů boduje.

K druhé části vaší otázky snad jen tolik: Víra, že složitou situaci zachrání nějaký zásah shora je přirozeným očekáváním lidu, není to žádná česká specialita. Od toho tu přece vládce je. Už v antických dramatech řešil vygradovanou zápletku zásah Boha (nebo krále) do průběhu dění. Stejně tak v Moliérových komediích. Jsou ale situace, kdy vládce své úkoly neplní, nebo dokonce škodí. Pak musí lid, chtě nechtě, vystoupit proti takovému tyranovi. A zase máme příklad v klasickém dramatu, v nejslavnější hře Lope de Vegy Ovčí pramen, kde se vesnice jednotně

postaví proti bezpráví. Ale k takovému kroku dochází až v krajních, mezních situacích. Normální je, aby se politikou zabývali politici, je to jejich „byznys“.

Po nedávných volbách se ukazuje, že mladá generace se vzdaluje té starší. Mladí volí Piráty či jiné liberální či neomarxistické subjekty. Tyto subjekty se esteticky i svou prezentací liší od stran „starých“. Mladí též demonstrují proti Miloši Zemanovi a Andreji Babišovi. Častěji se vyslovují pro členství v EU, méně odsuzují migraci. Čím to je? Jsou mladí vzdělanější, nebo naopak indoktrinovanější „neomarxismem“ a liberalismem? Kazí ti staří, kteří volí Zemana a Babiše, budoucnost mladým, nebo mladí nemají rozum?

Víte, taková prezentace problému je zjednodušená a je vlastně dílem imagemakerů těch „nových“ stran a figur. Když se dostatečně dlouho do médií opakuje nějaké poselství, třeba „Mladí volí Piráty!“, pak opravdu u mnoha mladých lidí naskočí podvědomý psychologický automatismus ve stylu „Jsem mladý, asi bych měl volit Piráty“.

Míchání generační otázky do politiky je mi vůbec z principu protivné. A to právě už od mládí. Já byl v listopadu 1989 studentem, zažil jsem „Národní třídu“, atmosféru stávkujících fakult a tak dále. O to hloupější mi přišlo, když nám pak, po té „velké sametové“, kdekdo klepal na ramena. My pěšáci jsme k tomu přišli jako slepí k houslím. Teprve později mi došlo, že se pro tu chvíli stala ze studentů politická legenda, na které si mnozí přihlívali polívčičku. Legenda samozřejmě krátkodechá, a v samotné podstatě nesmyslná. Jednak proto, že studentem, stejně jako mladým, je člověk jen dočasně, a jednak proto, že to není samo o sobě žádnou politickou kvalitou.

Ale je bohužel pravda, že se vždy najdou takoví mladí lidé, kterým to mazání medu kolem úst vyhovuje a slyší na to. Ostatně heslo „mládí vpřed“ využívaly všechny diktátorské režimy moderních dějin. Není divu, že se o to političtí manipulátoři snaží i teď.

Zmínil jste ale ještě dvě vážnější otázky: Jednak smutný fakt, že v aktuální situaci není na české politické scéně konzervativnější síla, která by byla s to mladé lidi oslovit (při vší úctě k hlavě státu, image prezidenta Zemana na to rezignovala od samého počátku), a jednak vliv soustavné indoktrinace mladé generace multikulturní ideologií (to je opravdu nepřehlédnutelné). Běží to ve školách, ve vzdělávacích programech, dokonce na půdě skautu, mladí lidé jsou korumpováni formou stáží, grantů a tak všelijak podobně. A jako vždy, jsou mezi nimi i snaživci, kteří jen odezírají ze rtů svých guruů, co se „nosí“, a s misionářským nadšením to

šíří dál. S obojím je třeba něco udělat, nechceme-li v historicky krátké době prohrát sobě i budoucím zbytky svobody.

Na druhé straně, abych tuhle odpověď ukončil optimisticky, je třeba vědět, že jsou i jiní mladí lidé. Takoví, kteří si umí utvářet vlastní úsudek a ideovou integritu, a ti obvykle i po profesní a lidské stránce opravdu stojí za to. Strčí hravě do kapsy snaživé europionýrky i zkorumpované hošiky ze sekretariátů neziskovek. To říkám ze své zkušenosti pedagoga.

Hovoříme-li o Miloši Zemanovi, skutečně zostuzuje svou existencí a přítomností v úřadě památku sta let republiky? Taková tvrzení se objevují třeba v souvislosti s jeho rozhodnutím udělit státní vyznamenání Michalu Davidovi. Dále je kritizován za proruské a pročínské postoje či za zdravotní nezpůsobilost k výkonu úřadu.

Míra pokrytectví, kterou tyhle výroky obsahují, je až komická. Miloš Zeman je levicový prezident, těžko od něj proto očekávat nějakou niternou vazbu ke konzervativním zvyklostem či normám vystupování. Na své prostořekosti a nonkonformitě ostatně vybuodoval svou image a voliči na to opakovaně slyšeli. Možná tím více, čím hlasitěji ječela „pražská kavárna“. Ale nenechme se mýlit, jeho kritikům ve skutečnosti nevadí ani jeho zdravotní stav (ostatně připomeňme si zdravotní obtíže prezidenta Havla), ani zemanovská prostořekost (u knížete Schwarzenberga byla občas použitá ostřejší slova vnímána jako roztomilá), ani Michal David. Vadí jeho ochota rozhlížet se při hledání možností české politiky do všech stran, ano i do Ruska a Číny. A samozřejmě, jeho občasné verbální urážení různých těch posvátných telat multikulturní ideologie (neziskovek, některých novinářů a tak dále).

Za 100 let státnosti jsme nejprve spoléhali na Francii a Západ. Poté jsme se ocitli v oblasti vlivu SSSR. Nyní naše spojence ze Západu označuje většina politické scény za požehnání a garanci budoucnosti. V čem je nastavení našeho vztahu k EU a podoba EU jako taková v pořádku a v čem je nutná změna? Co s voláním po vystoupení z EU či po vyváženější politice vůči Rusku? Je vůbec dobré, abychom se na někoho spoléhali?

Je snadné říci, že ne. Jenže politika je do značné míry uměním možného a země naší rozlohy a síly přirozeně musí hledat spojenecké vazby. Jiná věc ovšem je, nakolik se nechat těmito vazbami svázat. První republice se příliš těsné připoutání k Francii osudově nevyplatilo. Bylo namístež promýšlet alternativy a jednat podle aktuálně se vyvíjející situace. Opravdu se spolehnout na druhé, že nás vždy ochrání, to nelze. Je potřeba zachovat si určitou volnost rozhodování, hledat možnosti a spoléhat především sami

na sebe. Jak říkával významný hrdina domácího odboje za druhé světové války, štábní kapitán Morávek: „Věřím v Boha a své pistole!“

Heslem po sametové revoluci bylo, že se „vracíme na Západ“. Na jaký Západ jsme se vrátili? Existuje ještě ten Západ, kterému se chtěla většina občanů po listopadu 89 vrátit?

Tady je odpověď jednoduchá: neexistuje. Použiju alegorii: Od té doby, co si Amerika nechala vzít svůj jediný původní mravní vzor, neohroženého, drsného, ale spravedlivého kovboje, ochránce rodin a patriota, a nevypískala sentimentální filmovou agitku o Zkrocené hoře, ve které se dva homosexuální honáci hledají, až se najdou, je zřejmé, že tohle už není ta Amerika, o které jsme si mohli dělat před pádem železné opony iluze. Totéž platí o západní Evropě. Budovatelé krásného nového světa už provedli svůj pochod institucemi, zasedli na důležitých místech státní i nadnárodní administrativy a zahájili, jistěže ve jménu rovnosti a lidských práv, demontáž svobod, o kterých jsme snili. Vrhli jsme se do náruče Západu přesně v okamžiku, kdy jím přestal být.

Dnes se rozvádí polovina manželství a polovina dětí se rodí mimo manželství. Jaké to má dopady na celou společnost a co s tím lze dělat?

To je celý soubor problémů. V první řadě je třeba společensky rehabilitovat manželství. Jak ale víte, trend prosazovaný z EU a z multikulturních kruhů je přesně opačný. Tradiční rodina je vydávána za přežitek, jsou propagovány vztahy založené na sexuální dezorientaci. Stojí za to, přečíst si dodatek té Istanbulské úmluvy, za jejíž kritiku schytl profesor Piňha tolik nenávistných reakcí.

Mají Češi za sto let republiky dost svých hrdinů? A bývají tito hrdinové doceňováni? Legionáři? Atentátníci na Heydricha? Letci RAF, kteří skončili v komunistických kriminálech? Na druhou stranu, dnes se může zdát, že nás osvobodila jenom americká armáda a naši vojáci bojující na západě a že pomníky rudoarmějců by někteří nejraději odstranili a zapomněli by na účast našich vojáků v bojích na východní frontě. Abychom byli provokativní, jistá část společnosti ctí bratry Mašiny, jiná část společnosti zase komunistické pohraničníky... Co s tím vším?

Je třeba si vážně uvědomit dvě skutečnosti: Za první, že politické, názorové a sociální rozdělení společnosti trvá, a za druhé, že je životně nezbytné jej překlenout! Protože pokud to nedokážeme, tak nás všechny buď semele multikulturní blbokracie nebo nás podřežou kinžály dobyvatelů. Pravděpodobně obojí současně.

Co chci říct: Je potřeba pochopit, že všechno z naší minulosti, i všelijaká ta bolestná rozdělení, politická, konfesijní, sociální... že tohle všechno zkrátka k naší historii patří. Tvoří to naše dějiny. A je jasné, že na výkladu některých otázek se komsomolka s jeptiškou neshodnou. No a co. S tím se dá žít. Kvůli tomu si nemusíme trhat občanky. Zejména proto, že se shodneme ve většině dalších věcí.

Kterých věcí?

Jako, že se v České republice má mluvit česky, že k našim tradicím patří po staletí Vánoce a ne ramadán. a že pohlaví je přírodní fakt a nikoli sociální konstrukt. Minimální shody tohoto typu, dané respektem k faktům a elementární logice, nám k budování státu stačí. Na této shodě lze dosáhnout jednoty s více než 90 procenty občanů. Ano, jsou lidé, kteří nechtějí takové shody dosáhnout – sluníčkáři, genderisté, homosexualisté. Je jich hrstka, ale jsou vlivní, hlasití a umí vyvolávat zmatek a věci zatemnit. Je namístě začít je ignorovat.

No, a pokud jde o ty hrdiny a vzory...?

Jsou dvojího druhu, jednak ti, kteří vzbuzují kontroverze, jak jste zmínil, ale pak také ti konsenzuální, kteří se těší obecnému respektu. Myslím, že není problém pochopit, že různé názorové skupiny ctí své hrdiny, a přitom se společně hlásit k těm společným. Těžko někoho překvapí, že husita ctí Jana Husa, katolík Jana Nepomuckého a komunista třeba Annu proletářku. Společně ovšem mohou prokazovat úctu ke státnickému dílu Karla IV. či k hrdinství našich vojáků na obou frontách druhé světové války. Tolerance v rozdílech a schopnost vystupovat jednotně ve věci společných zájmů, to je cesta k budoucnosti. Doba vzájemné nenávisti a bourání pomníků skončila, jde do tuhého a musíme najít společnou řeč.

Někdy se říká, že Německo je příliš malé pro svět, ale příliš velké pro Evropu. Thatcherová byla proti sjednocení Německa po skončení studené války. Sjednocením Německa Bismarckem se výrazně změnila geopolitická rovnováha moci v Evropě. Německo zavinilo první světovou válku a následně vzestup bolševismu. Zavinilo druhou světovou válku a následně expanzi SSSR do střední a východní Evropy. Nyní Německo prakticky ovládá EU. Co může způsobit dnes?

Zdrojem problému s Německem byl vždy kolektivní německý mindrák. Francie byla už od středověku vždy o krok napřed. Byla elegantnější, duchaplnější. Ona byla ten pravý Západ. Anglie měla zase své imponující koloniální impérium. Německá snaha dohnat tento náskok druhých a proniknout do první ligy světovládců byla možná pochopitelná,

každopádně však zničující. Soudobý německý mindrák je opačný. Němci s sebou vlečou starou vinu za nacismus, a nutí sebe i druhé k sebevražednému multikulturalismu a k takové míře politické korektnosti, která hraničí s otevřenou nesvobodou. Jelikož jde o ekonomicky nejsilnější zemi Evropy a našeho souseda a hlavního obchodního partnera, týká se nás tahle věc v první řadě. Merkelovská pozvánka migrantů do Německa může z českých zemí snadno udělat ubytovnu běženců.

A co Rusové? Diskutuje se o tom, zda nás v roce 1945 osvobodili od nacistů, nebo zda nás připojili ke svému impériu. Je zde rok 1968. Nyní proti nám prý vedou „hybridní válku“, v Británii přizabali Skripala a u nás chtějí zase zakotvit skrze Dukovany. Jakou hrozbou je pro nás Rusko?

Rusko má své zájmy a je jistě třeba sledovat, zda pro nás představují možnou hrozbu. Vidět ale v každém, kdo kritizuje EU nebo NATO, Putinova agenta a prohlašovat každou nelichotivou informaci, která se dostane na veřejnost, za ruské fake news, jak to činí nejagilnější část kavárny, to je hloupost a stihomam. Možná ale také úmyslné vytváření atmosféry strachu a snadná podpásová rána politickým oponentům.

Za 100 let novodobé státnosti jsme za sebou nechali řadu osobností, které stojí za to hodnotit. T. G. Masaryk, Edvard Beneš, Švehla, Rašín, Klement Gottwald, Gustáv Husák, Václav Havel, Václav Klaus, Miloš Zeman, například. Co lze říci ke jmenovaným a koho byste doplnil?

Za jménem každé z těch osobností by bylo možno přiložit několik vydatných řádek, ale to by myslím přesáhlo rozměr tohoto rozhovoru. Těch „velkých“ jmen by také bylo možno doplnit mnoho, se znaménky kladnými, zápornými i s rozpačitými a smutnými otazníky: Kramář, Stříbrný, Gajda, Hácha, Dubček, Svoboda... Ale tohle je spíš věcí historických studií. Jakkoli jsem přesvědčen, že dějiny obecně tvoří vůdčí jedinci, v případě naší moderní státnosti považuji za možná ještě důležitější než osobnosti premiérů a generálů osoby tvůrců každodenní československé a české reality, tedy národohospodářů, finančníků, podnikatelů, techniků, vědců, umělců.

Československo už není. V běhu posledních sta let nám z naší státnosti odpadli Slováci. Do jaké míry odpadli z našich životů? Jak s odstupem reflektovat roky 1991–1992, kdy jsme se rozešli? Byl to nedostatek trpělivosti a vzájemné empatie, nebo nutnost, která předešla „jugoslávskému“ způsobu dělení státu? Platí teze, že dnes se Slováky máme nejlepší vztah za dobu naší vzájemné koexistence?

Nehrozilo, že by I některé síly zvenčí mohly rozdmýchat opravdu nehezky konflikt se Slováky?

Jsem přesvědčen, že to byla nutnost, a nepochybuji o tom, že vypuknutí ostrého národnostního konfliktu mezi Čechy a Slováky by určitým silám přišlo tuze vhod. Mohli bychom se tu mlátit po hlavách a páni z ciziny by nám dělali rozhodčí. Bohudíky za kultivovaný a rychlý rozchod, který nevyklučuje, že se v budoucnu v nějakém nově utvořeném formátu opět sejdeme. Jakkoli byl rozpad Československa i pro mě osobně smutný, je třeba říci, že to byl ze strany tehdejší reprezentace obou národů, tedy Václava Klause a Vladimíra Mečiara, krok prozíravý a správný. Ostatně, je otázkou, zda bylo vůbec ještě možno tehdejší Havlovu „Českou a Slovenskou Federativní Republiku“ vnímat jako Československo. Každopádně tím skončila jedna z kapitol naší historie a státnosti a začala se psát nová. Nic více, nic méně.

Na závěr: Co náš stát nyní bytostně ohrožuje? Migrace? Neschopnost srovnat se s minulostí? Ekonomická závislost, vymírání obyvatel, „sluníčkáři“, rozpad rodiny, úpadek tradičních hodnot? Ztráta suverenity, nebo vlastní uzavřenost, čecháckovství a xenofobie? Či něco jiného?

Všechno, co jste uvedl, (snad mimo té xenofobie, to je samo sebou nesmysl). Čili, těch hrozeb je mnoho a některé jejich kombinace jsou vpravdě vražedné, například nízká porodnost a migrace současně. Ale cesta z těchto nebezpečí existuje a možnosti se vynoří samy sebou, v důsledku probíhajících světových změn. Jen to má jednu podmínku. Musí to začít v srdcích. Musíme se chtít vysvobodit. Musíme chtít zlato, ne pozlátko. Opravdové štěstí, ne přetvářku před přáteli. Musíme být ochotni obětovat pohodlí a sebestřednost za lásku a rodinu. A vyhraje zítřek.

Petr Bahník – Lukáš Petřík – Parlamentní listy